

konsolidere Forholdene, saaledes at Pengeanbringelsen til de givne Formaal kan blive saa udbyttegivende for Publikum som muligt. Af de meddelte Regnskabsdata ser man, at det i Tidens Løb er betydelige Summer, der er tilskudt til Forsørgelseskasserne, og man maa snarest forundre sig over, at der ikke er flere, der benytte de gunstige Vilkaar, der her gives for Opsparing. I Børneforsørgelsen indskydes ca. 100000 Kr. aarlig, i Alderdomsforsørgelsen ca. 200000 Kr., og der indestod i 1906 henholdsvis godt 2 og $9\frac{1}{3}$ Mill. Kr. i de to Forsørgelsesafdelinger. Ogsaa om Forvaltningsafdelingen, som først begyndte midt i 1890'erne, og hvormed Meningen var at danne et Slags privat Formynderi, gives Oplysning. Der har været stadig Fremgang siden Oprettelsen, hvilket viser, at der var Trang til denne Institution; paa 312 Konti i 1906 indestod en samlet Kapital paa 7,67 Mill. Kr. -- Efter hvad der oplyses, udgjorde Sparekassebeholdningen, Forsørgelseskasserne, Forvaltningsafdelingen og de forskellige Reservefonds ved Udgangen af 1906 en samlet Sum af $82\frac{1}{2}$ Mill. Kr., altsaa er det en meget betydelig Virksomhed, der er arbejdet op i Løbet af de 50 Aar. Det kunde have været interessant, om Værket havde sluttet med en tabellarisk Oversigt, hvori der for alle 50 Aar var gjort Rede for Bevægelsen i de forskellige Grene; det var derved blevet lettere at følge saavel den historiske Udvikling som Forretningernes Vækst i Tidens Løb.

Værket fremtræder i en smuk og tiltalende Skikkelse og er ledsaget af gode Billeder af de til Institutionen knyttede Mænd.

M. K.

WILLI MORGENROTH. **Die Exportpolitik der Kartelle.** Leipzig 1907. Duncker & Humblot. (VIII | 119 S. — Mk. 2.50).

I den foreliggende Bog behandler Forfatteren den af Karteluvæsenets Sider, der hidtil mest har frapperet Offentligheden — skønt tilforhadeligt Materiale kun sparsomt

konsolidere Forholdene, saaledes at Pengeanbringelsen til de givne Formaal kan blive saa udbyttegivende for Publikum som muligt. Af de meddelte Regnskabsdata ser man, at det i Tidens Løb er betydelige Summer, der er tilskudt til Forsørgelseskasserne, og man maa snarest forundre sig over, at der ikke er flere, der benytte de gunstige Vilkaar, der her gives for Opsparing. I Børneforsørgelsen indskydes ca. 100000 Kr. aarlig, i Alderdomsforsørgelsen ca. 200000 Kr., og der indestod i 1906 henholdsvis godt 2 og $9\frac{1}{3}$ Mill. Kr. i de to Forsørgelsesafdelinger. Ogsaa om Forvaltningsafdelingen, som først begyndte midt i 1890'erne, og hvormed Meningen var at danne et Slags privat Formynderi, gives Oplysning. Der har været stadig Fremgang siden Oprettelsen, hvilket viser, at der var Trang til denne Institution; paa 312 Konti i 1906 indestod en samlet Kapital paa 7,67 Mill. Kr. -- Efter hvad der oplyses, udgjorde Sparekassebeholdningen, Forsørgelseskasserne, Forvaltningsafdelingen og de forskellige Reservefonds ved Udgangen af 1906 en samlet Sum af $82\frac{1}{2}$ Mill. Kr., altsaa er det en meget betydelig Virksomhed, der er arbejdet op i Løbet af de 50 Aar. Det kunde have været interessant, om Værket havde sluttet med en tabellarisk Oversigt, hvori der for alle 50 Aar var gjort Rede for Bevægelsen i de forskellige Grene; det var derved blevet lettere at følge saavel den historiske Udvikling som Forretningernes Vækst i Tidens Løb.

Værket fremtræder i en smuk og tiltalende Skikkelse og er ledsaget af gode Billeder af de til Institutionen knyttede Mænd.

M. K.

WILLI MORGENROTH. **Die Exportpolitik der Kartelle.** Leipzig 1907. Duncker & Humblot. (VIII | 119 S. — Mk. 2.50).

I den foreliggende Bog behandler Forfatteren den af Karteluvæsenets Sider, der hidtil mest har frapperet Offentligheden — skønt tilforhadeligt Materiale kun sparsomt

har været forelagt desangaaende -- at nemlig mange af de større Karteller meget ofte sælger deres Produkter billigere til Udlandets end til Indlandets Konsumenter, hvilket i Reglen vil sige de videreforarbejdende Industrier. Allerede ved at samle det i denne Retning tilgængelige Stof har Forfatteren for saa vidt gjort et fortjenstfuldt Arbejde, men for straks at sige det er dette Stof ikke meget vægtigt. Dette kan man dog ikke bebrejde Forfatteren; thi Kartelførerne vaager som bekendt med den største Nidkærhed over, at intet siver ud om deres Virksomhed, især af den heromhandlede Årt, der ikke mindst fra Udlandets Side (Chamberlain) er udnyttet saa stærkt som Agitationsstof imod Kartellerne, ligesom ogsaa Morgenroth bebrejder dem deres Eksportpolitik.

Skønt jeg nu sikkert skal være den sidste til at bestride især den lyssky Kartelvirksomheds Farer for Samfundene, tror jeg det dog i denne Sammenhæng nyttigt at pege paa, at Vigtigheden af det heromhandlede Punkt overdrives en god Del. For det første fremgaar det netop af Morgenroths Bog, at de lavere Udlands-Salgsspriser tildels fremkommer derved, at Indlandet (f. Eks. Tyskland) har høje Toldsatser, ved hvis Udnyttelse Indlandspriserne selvfølgelig fordyres, medens Priserne paa det udenlandske (Verdens-) Marked (f. Eks. England) af forskellige Grunde er lavere; og da Kartellet ikke der har nogen prisbestemmende Magt, nødes det til at sætte Prisen ned, hvis det ikke vil lade sig fortrænge fra det udenlandske Marked, og derved brænde inde med en Del af sin Produktion og sin Produktionsevne. Det sidste er vigtigt, da store Produktionscifre nedsætter Omkostningerne, saa at det gerne kan være, at disse ved en Udelukkelse fra Eksport blev saa meget højere, at Indlandsprisen (altsaa her i Tyskland) dog ikke kunde sættes lavere end op til den øverste Toldgrænse. Dernæst er der de Tilfælde, hvor ogsaa det udenlandske Marked har en høj Toldsats (her er nærmest tænkt paa Raa- og Halvprodukter) — der maa Pristilbudet fra den eksporterende Indlands-

industri (altsaa f. Eks. fra Tyskland) være saa meget mindre end det hjemlige (i Tyskland), at det, naar Told og Fragt er medregnet, dog endnu er noget lavere end den toldbeskyttede Udlandspris. Er denne faktisk ikke lavere end den toldbeskyttede Indlandspris, er der ikke mere Grund for Indlandets end for Udlandets (her altsaa videre-forarbejdende) Industrier til at beklage sig. Og Morgenroths Bog viser, at disse Tilfælde hidtil var de hyppigste.

Fra det protektionistiske Staaede, som de fleste tyske Industriledere — ogsaa for de forfordelte Industrier — indtager, er derfor »die Entrüstung« over de billige Udenlandssalg ikke rigtig ægte; thi disse Fænomener er uadskillelig knyttede til Toldens Eksistens: naar man belaster en Industris Raa- og Hjælpestoffer med høj Told til Fordel for en anden, saa er det klart, at man maa finde sig i, om den belastede Industris Produktionsomkostninger bliver dyrere end de tilsvarende udenlandske; og at den udenlandske (Forædlings-) Industri ogsaa har den (fremmede) beskyttede (eksporterende) Raa- og Hjælpestofindustri til billig og billigere Raa- og Halvproduktleverandør, er i Grunden kun et sekundært Fænomen, saa odiøst det end tager sig ud, og er i hvert Fald en selve Beskyttelsesstandpunktet tilregnelig Konsekvens.

En anden Ting er, at med disse Kartelfænomeners Fremkomst er den gamle Beskyttelsesfrase tilintetgjort, at den indbyrdes Konkurrence, saasnart de opelskede Industrier er tilstrækkelig leve- og leveringsdygtige, skulde forhindre en fuld Udnyttelse af Tolden og umuliggøre Udbytning af Konsumenterne. Kartellerne er i Tyskland netop for en stor Del dannede for at udnytte Tolden fuldt ud, og at dette er lykkedes har Morgenroth utvivlsomt eftervist gennem en Række Eksempler, hvoraf det vigtigste allerede er citeret af mig i Artiklen »Kartelbevægelse og Konsumentudbytning i Tyskland« (se foran Side 514). Det er derfor, naar man vil den af Kartellerne Eksportpolitik foraarsagede Skade grundig til Livs,

især Toldsystemet, Kampen gælder, hvilket Morgenroth ikke synes at have været rigtig klar over, hvorfor hans herhen hørende Argumentation (især S. 44) er blevet noget svag og forlegen.

Paa den anden Side angiver han med stor Bestemthed (S. 4—9) Toldbeskyttelsen som Hovedaarsagen til Kartellernes Opkomst. Dette er imidlertid atter kun betingelsesvis rigtigt; thi selv om alle Lande indførte Frihandel, vilde den skærpede internationale Konkurrence meget snart føre til Dannelse af internationale Karteller, som allerede nu eksisterer i en for Almenheden ukendt Udstrækning, skønt »international« Toldbeskyttelse dog endnu ikke er opfundet — det skulde da være Told paa Indførsel af atmosfæriske Forstyrrelser (Kraftkilde!) eller Meteormalmjærn til Planeten Jorden!

Men skønt Bogen saaledes mod Forfatterens Vilje nærmest overbeviser Læseren om, at de beskrevne Ulæmper praktisk talt enten endnu ikke er særlig store eller ogsaa ligefrem villede ud fra de givne toldpolitiske Forudsætninger, saa bestyrker den i hvert Fald Erkendelsen af, at Kartelvæsenet (især det internationale) gør eller kan gøre den meste Handels- og Traktatpolitik ganske til Nar, og at en Lovordning af Kartelvæsenet er lige saa paatrængende nødvendig som en ny Toldlov, ja egentlig burde den gaa Haand i Haand med denne. Er det besynderligt eller selvfølgelig, at dette under de lange Toldlovs- og Handelstraktatforhandlinger ikke synes at være faldet vor Rigsdag og Finansregering ind? Hvad skal man f. Eks. sige til, at det »Forenede Dampskibsselskab« nu skal tvinges ind i en tysk-nederlandsk Skibsfartpool (Ring) med det ikke videre dansk-nationale Formaal at hjælpe Tyskland at trænge den franske Skibsfart ud af Middelhavet? (P. Baudin: L'Allemagne dans la méditerranée, Paris 1907, S. 9).

K. A. Wieth-Knudsen.